

tibus dicitur Luce decimono. Serue ne
 quare non dedisti pecuniā meam ad me
 sam et ego veniens cum usura vtiq; exegis-
 sem illam. Hinc. i. Corinthiorū nono. Ne
 mihi si non euangelizauero. quoniam dis-
 pensatio tradita siue credita est mihi Bern-
 nardus. Ne qui bene loqui de domino ac-
 ceperunt si questum reputant pietatē etc.
XXXVIII. De eodem. fmo tertius.

Hec maria gra-
 tia plena Luce secundo. Dicit
 Bernardus. Iniungitur no-
 ua legatio angelo gabrieli. et nouam virgo
 professā virtutem. noue salutationis hono-
 ratur obsequio antiqua excluditur maledi-
 ctio mulierum. et nouam noua mater acci-
 pit benedictionem. **I**n verbis et
 ergo propositis cū subiunctis. sicut dulcissime
 sententia ponuntur. quibus glorioza virgo
 Maria mirifice cōmendatur. Primo. enī
 laudatur et salutatur a purissime vite inno-
 centia. secundo a virtutū copiosissima suffi-
 cientia. tertio a gratiarum plenissima sup-
 esluentia. quarto a dignissima dei presentia
 quinto a status sui excellentissima reueren-
 tia. sexto a fructus sui vtilissima magnificē-
 tia. **P**rimo ibi aue. secundum ibi maria
 tertium ibi gratia plena. quartum ibi dñs
 tecum. quintum ibi benedicta tu in mulie-
 ribus. sextum ibi et benedictus fructus ven-
 tris tui. **H**ec ergo laudis preconia per or-
 dinem prosequentes. primo dicimus qd be-
 ata virgo commendatur et laudatur p hoc
 qd est aue a purissima vite innocentia. q sci-
 licet saluatio tanto gloriosior christi virgi-
 ni attribuitur. quanto rarior in scriptura in-
 uenitur. **I**n omni enim textu veteris testa-
 menti ante istam salutationem non inueni-
 mur. eo qd nulli vnq; hominū veraciter po-
 tuisset applicari. Quis enim sine ve a mun-
 di exordio est inuentus. nec infans cuius vi-
 ra est vnitis diei super terram. **D**icitur em̄
 aue. id est sine ve. hoc est sine culpa. cui ius-
 to ordine debetur ve effectum pro causa vt
 sepe solet fieri intelligentes. et quia sola vir-
 go immunis ab omni macula fuit. ideo ei
 soli hec noua dicitio et noua saluatio debet

it referuari. **Q**uod est autem triplex ve a
 quo fuit libera virgo sancta scilicet a ve cul-
 pe originalis a ve culpe venialis et a ve cul-
 pe mortalis. **D**e primo ve dicitur Jeremie
 decimoquinto. Ne mihi mater meam quid
 me genuisti virum tū. virū discordie. Ri-
 xas enim et discordias quibus spiritus con-
 cupiscit aduersus carnem et caro aduersus
 spiritum. ab originali peccato contraximus
 que in nobis rarissime compescuntur. **D**e
 secundo ve dicitur tertio. Ne nobis qd pec-
 cauimus. hoc enim de veniali congrue pot-
 dici. cum Jere. in vtero sanctificatus in d-
 bo prime persone connumerās se alijs mor-
 taliter non peccauit. et ideo hoc ve pro veni-
 alibus potest sumi. **D**e tertio ve dicitur Osee
 Te eis quia recesserunt a me. et iterū Je-
 remie. vii. Te eis cum recessero ab eis. qd
 de mortalibus peccatis oportet intelligi. qd
 nec deus a nobis nec nos a deo recedimus
 nisi cum culpam cōmittimus mortalium
 peccatorum. **D**e omnibus autē tribus istis ve dicit
 Apo. v. Te ve ve habitantibus in terra. sic et
 dicit iohānes. Audiui vocē angeli vni⁹ vo-
 lantis per mediū celi dicentis voce magna
 Te ve ve omnibus habitantibus in terra. ac si di-
 cat. Omnes habitantes in terra insecti sunt
 aliquo istoz tribu ve. qd vt plenius et plani⁹
 us videatur. **R**ecordandū qd sunt tria
 genera peccatoꝝ scz originale. veniale. mortle.
 vt premisimus. et sicut ex decore gratie nul-
 lum bonū remanet irremuneratū. sic ex de-
 core iusticie et ex decore culpe nullum malū
 remanet impunitū. ideo predictis tribus ge-
 neribus peccatoꝝ inter se distinctoz debent tria
 genera ve inter se distincta. **N**am originari-
 li peccō debetur ve lymbi. in quo ante dñi res-
 pectū originale excluduntur a visione dei.
Peccato vero veniali debet purgatorium
 per cuius ignē predicte anime a suis veniali-
 bus depuratur. **P**eccato autē mortali debe-
 tur infernus. nō vt illic pueniētes purgen-
 tur svt eternaliter crucietur. **C**ū ergo beata
 virgo nullum predictoz peccatoꝝ habuerit
 ideo adiudicabit ei angelus qd merito esset
 ab omni ve pueniēte ex peccato penitus libe-
 rata et aliena. **L**icet enim vt doctores tradunt
 ad lymbum descendisset. si ante passionem

dñi recessisset. hoc nō fuisset ppter culpā p-
 sone. sed ppter infectionē nate hūane. **C**el-
 etiā dici potest. qd hoc ideo factuz fuisset. qd
 tenet per passionē suam celestis regni ianu-
 am nondum aperuisset. **S**ed possunt
 aut quatuor cause assignari. cur brā virgo
 nouo salutarōnis genere debuit ab angelo
 saluari scz ppter veteris culpe transuersionē
 noue virginitatis inuentionē. nouā cō-
 ceptionē et nouā pcurtionē. **P**rima dico
 causa propter quam brā virgo nouo saluta-
 rōnis genere saluatur hęc est. cum culpa
 eue in grātia maledictio in benedictionē. to-
 tū qd pondus mali in bonū cumulū muta-
 tū fuit. in signū huius ergo grātie nomē p-
 uaricatricis mulieris debuit etiā transposi-
 tis literis transmutari. vt cū illa vocaretur
 Eua. nra reparatio in cōtrariū facta incipere
 merito debuit ab aue. **Q** aut totū malum
 ppter eam infusum per mariam in grātia sit
 mutatu. dicit aug. **E**ua em luxit. ista exul-
 tauit. **E**ua lacrimas **M**aria gaudiū in ven-
 tre portauit. impleta est ergo **M**aria grātia
 et eua euacuata est a culpa. maledictio eue
 in benedictionē mutatur marie. **S**cda cau-
 sa ppter quā brā virgo nouo salutarōnis ge-
 nere ab angelo saluatur. est noue virgini-
 tatis adinuentio. licet em multe essent virgi-
 nes ante eā. nulla tamē ex illis ante ipaz p-
 positiū hūit sic manendi. vnde bern. **B** brā
 virgo quis te docuit aut qd pagina instruxit
 vt virginitate dño sic placeres. **D**icunt em
 eius precones qd deo virginitatis sue vortū
 emiserat. hac mō pditione interposita. si di-
 uine foret bñplacitū voluntati. ppter qd an-
 gelo saluanti rñdit hūiliter dicens. **Q**uo-
 modo fiet istud qm virū nō cognosco. i. nō
 agnosce re ppono. **E**t quia ante eā nemo d-
 ginitatis vortū emiserat. ideo ppter hāc no-
 uā et deo grātia et insolitam adinuentioē. no-
 ua saluatione ab angelo saluatur. **T**ercia
 causa noue saluationis est noua et prius in-
 audita conceptio. concepit ergo dgo nō de
 virili semine s de spū sancti germine. in q
 nec primā similem visa est nec hūe sequēte
 et hoc est qd pmisit angelus virgini quere-
 ti. **Q**uomodo fiet istud? dices. **S**piritus
 sanctus supueniet in te. ex cuius virtute cō-

cipies virgo pmanēs post pceptū **Q**uarta
 causa noue salutarōis est nouus et insolitus
 et omni stupore mirandus patus. **N**on enī
 parturiuit quēlibet de plebe. nec princeps
 quātūlibet magnū huius mōdi. s deū verū
 qui fecit mōdm. **D**e hac nouitate et ineffabi-
 li stupore. dicit bern. **S**i adicias alij eius
 excellentijs. cuius mater est? que iam pote-
 rit lingua etiam angeloz dignis extollere
 laudibz virginē matrē. nō cuiuscūqz sed di-
 ti. **I**sta est em nre virginis gloria singula-
 ris et excellentissima prerogatiua. qd filiū suū
 eundemqz cū deo pte hūe meruit pmunem
Ex his ergo quatuor nouitatibz brā virgo
 noue saluationis genere debuit saluari.
Sequitur in predicto themate scdm
 membrū scz **M**aria. **I**n quo innuitur vir-
 tutū copiosissima sufficientia. qd ex interp-
 tatione eiusdem nominis euidentius decla-
 ratur. **M**aria em interpretatur mare. **H**abet
 em mare tres vel quatuor pprietates q spi-
 ritualiter intellecte **M**arie cōueniunt ppter
 quas a mari maria vocata est. **D**escribitur
 em in libro de naturis rerū sic. **M**are ē col-
 lectio omnium aquarum tam dulcium qz
 salutarū. hospitū omnium fluuiorū. subsidij
 in necessitantibz. refrigerij in periculis. inne-
 rantij ppendij. laborantiū lucrū. **I**n his
 maris pprietatibz omnium virtutū cumulus
 gloriose virginis declaratur. **N**ā p primaz
 pprietate scz collectio omnium aquarū. qd ni-
 si cumulus omnium virtutū accipitur. quod
 aut subiūgitur. **T**am dulciū qz salutarū. in-
 nuicitur qd nō solum virtutes dulciter affici-
 entes habuit s etiā p passionē amarican-
 tes per quas materno affectu oim miserijs
 ppatiebatur. **S**i em paulus multū inferi-
 or dicere de se potuit. **Q**uis infirmatur et
 ego non infirmor? quis scandalizatur et ego
 non vroz. qntomagis maria. **D**e hac vni-
 uersitate omnium virtutū. di. ansel. exponēs
 illud eccle. **V**as auri solidū ornatū oī lapi-
 di pioso. **M**aria est vas ppter dinitatis
 pntinētiā. auri ppter star? eminenētiā. solidum
 ppter omnium maloz resistētiā. ornatū oī la-
 pide pioso ppter omnium virtutū pfluētiā
 qd pulcre nobis pponitur gen. j. vbi dicit **C**o-
 gregētur oēs aque q sub celo sunt in locum

vni & sequit. Cōgregatiōes aquarū appella
 uit maria. ac si in eisdē verbis silenter inuat
Ubicūq; & i quocūq; locovideritis pgrega
 tōnē oīm aquarū. i. oīm virtutū collectionū
 ipsa est maria electa mater dei. **S**e
 cūdo in p̄dicā maris descriptiōe subiungit
Caput & hospitiū. caput p̄ter aquarū efflu
 entia. hospitiū p̄ter earū dē resluentia. que
 duo breuiter tangunt. ecc. vbi dicit. Ad mare
 vñ exeunt flumina q̄ntū ad caput. itēz reue
 runt quantū ad hospitiū. Sic beata virgo
 maria caput est oīm gr̄arū. aqua quicquid
 boni p̄sequimur nobis fluit. Hinc bernar
 dus. Nichil nos deus habere voluit qd̄ per
 manus sanctissimi virginis marie nō tran
 saret. Erant? ei omnes filij ite & indigni vt
 a deo immediate aliquid acciperemus. datū est
 ergo marie quicquid salutis quicquid gr̄e ac
 cipimus. vt p̄ illam daret nobis. quippe q̄
 nec seipsum nobis dare voluit nisi p̄ ipsam
Est autē mare nō solum caput aquarū. sed et
 hospitiū earū. p̄ quod instruimur. q̄ cur oīa
 flumina gratiarū ab ipsa sc̄z virgine maria
 nobis fluant. debemus & nos eadē p̄ gr̄arū
 actionē in ipsam refundere. vt vberius itēz
 nobis fluat bern. Ad mare vnde exiit flūia
 reuertatur vt iterū fluat. nec vt minus hīs
 q̄ dederat repetit s̄ ne tibi debeat quicquid
 ad eā retuleris. Siquidē. fluis aq̄ si stete
 rit putrescet. sic plane gr̄arū cessat decursus
 vbi recursus nō fuerit. Tercio mare est sub
 sidiū in nccitatib; sic br̄a virgo dei genitrix
 in nccitatib; subuenit vniuersis & qd̄ singulis
 nccim fuerit submisit. vnde stans in pub
 lico clamat ad nos oēs dicēs. Venite ad me
 om. q̄ p̄cu. me. et a gr̄arū meis adimple
 mini. hinc bern. Maria sinū aperit vniuersis
 vt de plenitudine eius oēs accipiat. capitiū
 redē p̄dēm. eger curatōem. tristis solatōz
 p̄ctōz vniā. iustus gr̄am. angelus leticiā. fi
 lius carnis subām. deniq; tota trinitas glo
 riā. Quarto mare est p̄pendium in nccitatū
 longissima. n. via sup mare velociter pran
 situr. sic & go br̄a est nēm p̄pendiū qui i hoc
 mari magno in nccitatibus. facilius em̄ & ve
 lociter p̄ eā r̄les gr̄as p̄sequim. p̄ quib; sine
 ea nos opter. longissima ipis spacia labora
 re. vñ bern. Aduocatā premisit pegrinatio

nēa. q̄ tanq; iudicis mater suppliciter & fide
 liter salutis nre negocia p̄tractabit. nec pa
 ti repulsam possumus vbi ante filiū matre
 ante patre filiū hēmus. Filius ei ostendit
 patri vulnera. mater filio pectus & vbera.
 nec vlla pōt esse repulsa. vbi tot p̄currit ca
 ritatis insignia. **S**equit tertiū sc̄z
 gr̄a plena. in quo gr̄arū tāgitur plenissima
 sup̄fluentia. qd̄ exponēs bern. di. Legi
 mus i acnō ap̄loz stephanū plenū gratia
 et ap̄los repletos fuisse sp̄s sancto. s̄ longe
 dissimiliter a maria. q̄ nec ille adeo pleny
 fuit vt in eo h̄raret plenitudo dimitatis cor
 poraliter vt in maria. nec illi cōceperant de
 sp̄s sancto quē admodum maria. Ad quid
 igitur nūciatur ab angelo plena gr̄a. nisi vt
 dō nō supuenire nobis fieri sup̄plena. **D**ec
 autē plenitudo gratiarū in trib; cognoscitur
 sc̄z in multitudine magnitudine & latitudi
 ne gr̄arū. **P**rimo dico hec plenitudo q̄ ma
 ria plena ab angelo nūciatur p̄sistit in mul
 tudine gr̄arū h̄nt em̄ oēs gr̄as et oīa que
 rōem gr̄ate forniur dicere Ecclē. In me
 oīs gr̄a vie & vite. **I**te hiero. Letis per
 partes marie hō se simul infudit plenitu
 do oīm gr̄arū. Nobiscū ei h̄n agitur. si vel
 vñā granunculaz p̄sequimur teste Ap̄lo qui
 dicit vnicūq; nēm data est gratia. nō sic de
 maria que sic plena est gratia. vt nec vna ei
 ex oīmō desinisset. **S**ecūdo plena gratia dici
 tur p̄ter gr̄arū magnitudinē nō em̄ erilit
 gratias suas habuit sed in maris virtute
 habuit vniuersas. vñ bern. Non decuit
 ginem br̄am cui; vulgo p̄nes h̄re gr̄as que
 summū & ma. imū gestabat in vfo. s̄ qd̄
 sūmū q̄ qd̄ sup̄mū. qd̄ qd̄ maximū i gr̄is
 esse poterat. hoc habebat. Tercio gratia ple
 na ab angelo saluatur. p̄ter gratiarū lati
 tudinē. **T**am sup̄fluentem em̄ plena erat
 gratia vt eas in celum in infernū extenderet
 in terrā. qd̄ bern nobis insinuas exponēs
 verbū p̄s. **O**peratus est deus salutē in me
 dio terre. dicit. **I**uste vterus virginis me
 diū terre appellat. ad illam em̄ sicut ad me
 diū respiciūt. et qui in celo habitāt qd̄ habi
 tant in inferno. et qui nos p̄cesserūt. nos
 qui sumus & qui nos sequuntur & nati nati
 m̄ & qui nascentur ab illa. **I**lli qui sunt in

celo ut reseruantur qui in inferno ut eripi
antur. qui nos precesserunt ut propter fideles
inueniantur. quia ut se nobis mediaticem
inter nos et deum exhibeat. moueat et promo
ueat suam superfluentia. copia et immensu
tas gratiarum etc.

XXXIX. Sermo quartus De eodem.

Domini tecum

Dicit Bernardus. Licet deus sit cum
omnibus sanctis. quadam tamen prerogatiua
e singulariter e cum virgine Maria. cuius qua
vix tanta consensione fuit ut illius non so
lum voluntate sed etiam caritatem sibi coniunge
ret. ac de sua virginis que substantia unum
ipsum efficeret. vel potius unus ipse fieret. quod
et si nec totus de deo nec totus de virgine.
totus in deo et totus virginis esset. nec duo
filii sed unus veriusque filius. et subitigir. Do
minus pater tecum qui suum filium facit tuum.
obumbras tibi. ut tamen splendore filii valeas
sustinere. filius tecum qui ad condendum in
te mirabile sacramentum miro modo et sibi
releuat verum tuum et tibi suat originale signa
culum spiritus sancti tecum. de cuius virtute concipi
tis. sanctificas te ut sola digna esses dei fi
lium parere. **E**xpeditis ergo tri
bus particulis angelice saluationis. Nunc
quod reliquum est exequamur. Fuit autem de
sota trinitas cum maria propter tres causas vi
delicet ut corpus secundaret. ut vitam sancti
ficaret. animam quodammodo deificaret. et
ut beata in supremo magnificaret. **I**n
quibus ipsam super omnes creaturas mirifi
ce sublimauit. ita ut corpus in supremo sta
tu secundaret. vitam in supremo statu san
ctificaret. animam in supremo deificaret. **S**u
perma autem secunditas est virginis nostre secundi
tas. que flore virginis hinc meruit cum fru
ctu secunditatis. in qua nec prima silem visa e
nec hinc sequens. **S**unt enim virgines que mun
dam et incontaminata virginitate seruauerunt
sed secunditatis fructu caruerunt. **S**unt et secun
de coniugate sed virginis flore perdidit
sed nulle vis sunt que flore cum fructu babe
re meruerunt propter nam virginem ac matrem
gloriosam. hinc bernardus. Bona est secunditas
conugalitatis sed melior castitas virginis. opti

ma autem secunditas virginea seu secunda
ginitas. **S**ecundo dominus fuit cum ea ut vitam
eius sanctificaret et hoc non simpliciter. sed in
supremo. **H**ec autem sanctificatio ut supra
fietet multis particularibus sanctificatio
nibus est completa. et a prima usque ad vlti
mam et perfectam procedunt quinque. **P**rima est
sanctificatio contigebat in sui in vtero pur
gatione. secunda in virtutum exercitatione
tercia in spiritu sancti superuentione. quarta
in filii unigeniti dei conceptione. quinta in
eiusdem filii educatione. conuersione et fe
lici conuersione. **I**n prima sanctificatio
ne sanctior fuit renatis. quia ipsa ex sua san
ctificatione potens erat non peccare quod non
est in renatis. **I**n secunda sanctior fuit quibus
liber viatoribus. quorum nullus unquam se tam
sublimiter exercebat. **I**n tercia exercebat a
dam in statu innocentie. qui licet creatus esset
ut posset libere non peccare. habuit tamen cum
hoc contrarium ut posset peccare. quod pro
conceptione nequaquam exiit in maria. **I**n
quarta eius sanctificatione exercebat ange
los. qui licet essent confirmati ut nullatenus
possent peccare. non tamen possunt augere
meritum ut Maria. **I**n quinta sanctifica
tione ita appropinquabat se deo. ut nulla un
quam pura creatura tanta se ei similitudine con
formaret. qui ergo potest capere capiat que su
pra modum sanctificata fuerit vita virginis
gloriosa. **T**ercio deus testante an
gelo fuit cum Maria ut animam eius quo
dammodo deificaret. **M**ax et unione dei que
plenitudo diuinitatis habitabat in ea con
pualiter. ita immersa fuit deo ut nihil sciret
nihil intelligeret nisi deum. de qua san
ctificatione dicit hieronimus. Sicut lana candi
dissima naturali colore dealbata. cum infusa
sanguine cochili vel muricis. vertit in pur
puram. sic spiritus sanctus cum in concep
tione venit ad virginem que iam dudum plena fu
it gratia. versa est et ipsa sine tactu virili in
matrem. ut iam non sit quod fuerat sed pur
pura verissima ad indumentum et gloria
summi regis diuinitus aptissima dedicata
ut nulli deinceps uti ea usu femineo licue
rit nisi deo. et nullis iam vltibus sit ipsa ma
cipanda nisi diuinis. et tanto validius in